

Outdoor education - elämäntaitoja oppimaan

Elämme nykyisin tietoyhteiskunnassa, jossa tiedon tarjonta lisääntyy jatkuvasti. Koulutus pyrkii pysyttelemään tässä kehityksessä mukana, ja tarjoamaan lapsille mahdollisimman hyvät tiedolliset valmiudet tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseen.

Ympäristöasioissa tiedollisen lähestymistavan rajat ovat kuitenkin tulleet selkeästi vastaan: tieto ei välttämättä muutukaan toiminnaksi. Jopa myönteisten ympäristöasenteiden ja todellisten valintojen välillä saattaa olla selkeä ristiriita.

Tiedollisten valmiuksien rinnalla tarvitaan siis muitakin elämäntaitoja; erilaisten arvojen välillä suunnistamista ja kykyä toimeen tarttumiseen, sitkeyttä todellisuuden kohtaamiseen, joka ei aina ole oppikirjojen mukainen.

Tällaisia pohdintoja on tullut vastaan, kun Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa (MTT) on viimeisten kymmenen vuoden selvitelty maatilojen ja maatalouden mahdollisuuksia kouluopetuksen täydentämiseen.

Iso-Britannia: *Farming for Schools*

Maatiloja on viime vuosien aikana alettu käyttää yhä laajemmin kouluopetuksen tarpeisiin. Iso-Britannia on yksi maista, joissa oppilaita on tietoisesti ja tavoitteellisesti haluttu viedä koulun ulkopuolelle opettelemaan erilaisia elämäntaitoja. Älyllisen kehityksen ohella halutaan tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.

Lapsille tekemällä oppiminen on luontaista, miksi siis rajoittua pelkästään pulpetin äärellä tapahtuvaan opiskeluun? Omakohtaisten kokemusten on havaittu tarjoavan kirjatietoa paremman perustan asioiden mieleen painamiselle ja toiminnan luonteen ymmärtämiselle.

Maatilavierailujen anti voi olla moninaista: tutustumista ruoantuotannon perusteisiin tai maaseudun kulttuuriseen ja historialliseen perimään. Myös seikkailut on otettu osaksi koulun opetusta. Patikoinnin ja melonnan lomassa opitaan luonnosta, mutta myös ihmisten välisistä suhteista. Käsitys omista taidoista ja selviytymisestä voi laajentua uusien kokemusten myötä.

USA: *Going Local*

Yhdysvalloissakin koulujen ja maatilojen välinen yhteistyö on laajentunut nopeasti, mutta ohjelman painopiste kohdistuu enemmän terveellisten ravitsemustottumusten opetteluun. Ylipaino on ollut nuorten parissa kasvava ongelma, eikä tiedollinen lähestymistapa ole tässäkään tuottanut riittäviä tuloksia.

Tarjoamalla kouluissa monipuolista lähiruokaa ja tuoreita kasviksia sekä viemällä lasten tutustumaan ruoan alkuperään halutaan rakentaa uudenlaista arvostusta sekä ruokaa että omaa hyvinvointia kohtaan.

- *Reconnecting children and nature*

Runsaasti huomiota on herättänyt myös vuonna 2006 julkaistu, Richard Louv'n kirja "Last child in the woods". Tämän myötä on herätty keskustelemaan ulkona tapahtuvan leikin ja arkipäiväisten luontokokemusten merkityksestä. Tutkimusten mukaan keskimääräinen amerikkalainen lapsi viettää sähköisten ruutujen, television ja tietokoneen, äärellä jopa kuusi tuntia päivässä. Näiden sijaan ja ohella lapsille haluttaisiin tarjota mahdollisuuksia luonnonympäristössä tapahtuvaan vapaaseen leikkiin, jonka ajatellaan olevan tarpeellista lapsen oman ajattelun, tahdon ja mielikuvituksen tasapainoiselle kehittämiselle.

Norja: *Levande Skolen*

Eniten toiminnallisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta maataloilla hyötyvät tietysti ne oppilaat, joille opiskelu koulussa muuten on takkuista. Tästä on saatu rohkaisevia kokemuksia mm. Norjassa. "Levande Skolen" on opetusympäristöjen uudistamiseen tähtäävä hanke, joka on lähtenyt liikkeelle vuonna 1996. Nykyisellään maassa on noin 140 maatilan verkosto, joka tarjoavat lapsille ja nuorille erilaisia opetusta ja kasvatusta täydentäviä palveluita.

Usein tiloille mennään konkreettisesti tekemään töitä. Pienryhmissä isäntäväen kanssa työskennellessä karttuvat niin tiedolliset kuin sosiaalisetkin taidot.

Silloin kun ihmissuhteet tökkivät, myös eläimiltä saa tukea inhimillisen elämän tärkeiden perussääntöjen opetteluun. Eläimet antavat palautteensa suoraan ja kiertelemättä. Huolenpito palkitaan kiintymyksellä, lämmöllä ja läheisyydellä, mutta myös rajat ilmoitetaan selkeästi. Esimerkiksi ruokinnan myöhästyminen saa aikaan äänekkään vastalauseen.

Suomi: *Maalle oppimaan ympäristöstä ja kestävydestä*

Suomessa maatilojen ja koulujen yhteistyötä on kehitetty ennen muuta ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ytimessä ovat olleet lasten omakohtaiset kokemukset luonnosta ja luonnon parissa toimimisesta.

Puutarhan, viljelykasvien ja kotieläin parissa toimiminen opettaa tuntemaan kasvun ja lisääntymisen tärkeitä ilmiöitä. Omakohtaisten kokemusten pohjalle on helpompi rakentaa ymmärrystä ihmisen ja luonnon välisestä vuorovaikutuksesta: ihmisen riippuvuutta luonnonvaroista, niiden hyödyntämisen ja vaalimisen välisistä teemoista.

Myös maatilan historia saattaa havahduttaa ajattelemaan. Mistähän sitä saatiinkaan vaatteita menneinä aikoina, kun cittareita ja sokoksia ei vielä ollut? Miten saatiin voita leivän päälle tai tupa lämpöiseksi talvipakkasilla? Entisaikojen elämäntavasta, jolloin elettiin tiiviissä vuorovaikutuksessa luonnon kanssa, ja kaikki materiaali kierrätettiin tarkasti käyttöön, on paljon opittavaa.

Nykypäivän maatila ei ehkä toimi enää kokonaisuudessaan luonnon ehdoilla, vaikka toiminnan ydin onkin edelleen uuden elämän tuottamisessa ja vaalimisessa. Kokemukset maaseudun arjesta ovatkin tarpeellisia, jotta tulevaisuuden kuluttajat ja kansalaiset osaavat vaatia omien arvojensa mukaista ruoantuotantoa ja maaseutu ympäristöä.

Miten alkuun?

Toimintamalleja koulun ja maatilan väliseen yhteydenpitoon on monia. Leirikouluja järjestäviä maatilamatkailun tiloja alkaa olla jo eri puolilla Suomea. Maaseudun hiljaisuus yön pimetessä voi olla vaikuttava kokemus yhtäläillä kuin mahdollisuus päästä kokeilemaan lampaan kerintää ja villan huovutusta muistoksi matkan kokemuksista.

Maaseutukouluissa yhteistyötä voi lähteä liikkeelle myös läheisen maatilan kanssa. Tällöin päästään paremmin syventymään vuoden kiertoan maatilalla ja opitaan jotain myös siitä pitkäjänteisyydestä, jota sadon tuottaminen edellyttää.

Paikallisyhteisön sisältä löytyvä yhteistyökumppani koululle auttaa arvostamaan myös paikallista osaamista ja omia maaseudun mullassa olevia juuria. Tietoa ja osaamista ei aina tarvitse lähteä hakemaan oman kylän ja lähiyhteisön ulkopuolelta.

Myös kouluruokailuun voidaan panostaa. Suomalainen kouluruokailu on edelläkävijä terveellisten ravintotottumusten opettamisessa, mutta kouluruokailun ohkeen voidaan rakentaa vuoden kiertoa juhlistavia tapahtumia tai solmia yhteyksiä kouluruoan tuottajien kanssa.

Kustannukset kuriin paikallisilla toimintamalleilla

Taloudellisen taantuman aikoina kuntien innostus koulutoimen lisämenoihin ei ehkä ole mainittava. Toimintaan pitääkin löytyä malleja, jotka istuvat tiukasti paikallisiin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Löytyisikö ehkä koulun välittömästä läheisyydestä maatila, joka olisi kiinnostunut tällaisesta toiminnasta tai olisiko paikkakunnan ikäihmisissä henkilöitä, joille puutarhan mylläminen yhdessä lasten kanssa olisi mieluista puuhaa?

Projektiluonteisista kokeiluista saattaa aikaa myöten kasvaa toimintamalli, joka tuottaa kaikille osapuolille etuja ja vakiintuu osaksi koulujen normaalia toimintaa.

Kunnanisiä voi myös muistuttaa siitä, että kunnan sitoutuminen nuorisoonsa ja yhteisöllisyyden tukeminen ovat ongelmien ennaltaehkäisyä, jonka kustannukset tulevat aikaa myöten moninkertaisena takaisin.

Tukea liikkeellelähdössä voi hakea vaikkapa paikallisesta 4H-järjestöstä tai kysellä maatilojen yhteystietoja maataloustuottajien paikallisjärjestöstä.

Linkit:

USA

<http://www.farmentoschool.org/>

<http://www.childrenandnature.org/>

Iso-Britannia:

<http://www.farmsforschools.org.uk/>

<http://www.lotc.org.uk/>

Norja:

<http://www.livinglearning.org/InEnglish.htm>

Suomi:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/Maalleoppimaan>

<http://www.vihdin4h.net/?Ymp.kasvatushanke>

http://www.mtk.fi/maatalous/ruoka/kummimaatilat/fi_FI/mika_hanke/